

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут педагогіки

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

(збірник науково-методичних праць)

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2014

УДК 371.13: 372: 378

ББК 74.1 / 74.58

Ф 79

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
від 28 лютого 2014 року, протокол № 7*

Рецензенти:

Вітвицька С.С. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка;
Смагін І.І. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
Тищук Л.І. – кандидат психологічних наук, завідувач Житомирського центру розвитку дитини №53 “АБВГДейка”.

Літературний коректор:

Мирончук Н.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка

Ф 79 **Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. – 620 с. + CD.**

У збірнику науково-методичних праць представлено результати Всеукраїнської науково-практичної конференції «Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти»; розкрито сутність професійної компетентності майбутнього педагога як сукупність ключових, базових та спеціальних компетентностей; охарактеризовано дієво-практичний компонент професійної компетентності вихователя дошкільного закладу; представлено компетентнісну модель сучасного педагога дошкільної та початкової освіти; відображено логіко-математичну діяльність у початковій та дошкільній освіті; розкрито сутність особистісної, рефлексивної, творчої, мовленнєвої, мовної, соціокультурної, художньо-естетичної компетенцій у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Збірник науково-методичних праць адресується науковцям, педагогам-практикам, майбутнім учителям початкових класів та вихователям ДНЗ, методистам дошкільної та початкової ланки освіти.

УДК 371.13: 372: 378

ББК 74.1/ 74.58

© Литнєв В.Є., Колесник Н.Є., Наумчук Т.В., 2014

Дубель Т.В. Формування ціннісного ставлення до власного здоров'я у дітей дошкільного віку як педагогічна проблема.....	448
Лук'янчук М.М., Рудницька Н.Ю. Формування знань про здоровий спосіб життя у дітей молодшого шкільного віку.....	452
Максимова О.О. Шляхи здійснення виховного впливу на дитину дошкільного віку в контексті валеологічного виховання.....	455
Поліщук О.В. Впровадження здоров'язберігаючих освітніх технологій у початковій школі як інноваційний крок в освіті.....	548
Савенок О.І. Організація оздоровчої роботи в початковій школі.....	462
Савчук К.А., Сорочинська О.А. Формування у дітей дошкільного віку мотивації ведення здорового способу життя.....	467
Сахневич О. Формування життєвих компетентностей молодших школярів при проведенні дня цивільного захисту.....	470
Сіпліва М.О. Методичні та психолого-педагогічні особливості розвитку гнучкості в учнів молодшого шкільного віку.....	475
Чередник С.М. Особливості застосування фізичного виховання як засобу подолання надмірної втомлюваності учнів у режимі ГПД.....	477
Яворська Т.Є. Роль та значення уроків з фізичної культури на опорно-руховий апарат молодших школярів.....	481

РОЗДІЛ VIII. ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОЇ, ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Глівінська О.Г., Колесник Н.Є. Формування художньо-естетичної компетенції молодших школярів на уроках трудового навчання засобами української народної вишивки.....	484
Ент В.В., Клименюк Ю.М. Розвиток естетичних почуттів в учнів молодшого шкільного віку у навчально-виховному процесі.....	488
Козел О.С., Коновальчук І.І. Розвиток у старших дошкільників творчих здібностей у процесі образотворчої діяльності.....	491
Колотюк Л.П. Розвиток креативності у дошкільників засобами музики.....	494
Лавренюк О.П. Виховання загальнолюдських моральних цінностей на уроках образотворчого мистецтва та художньої культури.....	497
Матвєєва В.С. Розвиток пізнавальних інтересів та дослідницьких вмінь молодших школярів засобами проектної діяльності.....	499
Федорець Ю.В., Колесник Н.Є. Дидактична гра як засіб стимулювання пізнавальної активності учнів молодшого шкільного віку на уроках трудового навчання.....	504
Федорова В. Р., Ямчинська Г.В. Колективні форми роботи на уроках образотворчого мистецтва (оригамі і паперопластика).....	206
Федорова В.Р., Гужанова Т.С. Розвиток художньої обдарованості молодших школярів на заняттях гуртка оригамі.....	209
Шмельова Т. В. Мистецтво й суспільство.....	512
Яковлева Л.М. Розвиток емоційної сфери дітей з особливими освітніми потребами шляхом використання пісочної анімації.....	514

Сіпліва Маргарита Олексіївна,
викладач кафедри фізичного виховання і рекреації
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

МЕТОДИЧНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГНУЧКОСТІ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасний період розвитку суспільства, оновлення всіх сфер його соціального та духовного життя потребує якісно нового фізично-оздоровчого рівня молодших школярів, який відповідав би міжнародним тенденціям. У зв'язку з цим виникає ситуація з необхідністю створення нових методів, прийомів навчання, тобто висуваються нові вимоги до компетенції вчителя фізичної культури в початкових класах. Навчальна дисципліна «Фізична культура» – самостійна галузь діяльності в соціокультурному просторі й викладається у загальноосвітніх навчальних закладах як окремий предмет. Метою навчальної дисципліни є набуття учнями досвіду діяльності: навчально-пізнавальної, практичної, соціальної, формування в учнів стійкої мотивації й потреби у збереженні й зміцненні свого здоров'я, фізичного розвитку і фізичної підготовленості [3]. Ціленаправлена багаторічна фізична підготовка і виховання школярів початкових класів – це складний процес, успіх якого визначається розвитком фізичних якостей.

У дослідженні ми схиляємось до думки, що гнучкість є однією з тих стержневих якостей, які повинні розвиватися у дітей молодшого шкільного віку. Гнучкість – морфофункціональна властивість опорно-рухового апарату людини, що характеризується ступенем рухливості ланок опорно-рухового апарату й здатністю виконувати рухи з великою амплітудою, що дуже важливо для подальшої фізичної підготовки учнів [4, с. 221-223]. Без зазначеної якості не можна виховати виразність руху, досконалість техніки виконання вправи.

Нова програма фізичного виховання, в якій навчальний матеріал розподілений за «школами», до яких увійшли вправи, об'єднані за способом рухової діяльності, не оминає розвиток гнучкості у молодших школярів [3]. Детальніше розглянемо ті розділи програми, які пов'язані з розвитком цієї фізичної якості.

У розділі «Школа розвитку фізичних якостей» запропоновані вправи, що систематизовані за ознаками функціональної дії для розвитку певних фізичних здібностей. Це дає змогу вчителю добирати необхідні вправи, розробляти на їх основі різноманітні комплекси, забезпечуючи наступність у розвитку основних фізичних якостей. Тобто розвиток гнучкості, як однієї з провідних фізичних якостей для молодших школярів, забезпечується під час реалізації даного розділу програми.

До «Школи постави» увійшли вправи, що сприяють вихованню координації рухів, суглобно-м'язового відчуття, вміння управляти своїм тілом, вправи на рівновагу та балансування, на розвиток рухливості суглобів. Як відомо, в основу гнучкості покладена саме рухливість суглобів, можливість виконувати рухи з великою амплітудою.

Працюючи над гнучкістю, у розділі «Визначення рівня розвитку резервних можливостей» школярам пропонується виконати нахил тулуба вперед із положення сидячи. Виконання запропонованої вправи здійснюється кілька разів протягом року для з'ясування динаміки розвитку цієї фізичної якості. Результати, досягнуті учнями протягом навчального року, не оцінюються в балах, оскільки є орієнтиром для подальшого вдосконалення рівня фізичної підготовленості учнів.

Для вироблення анатомо-фізіологічних особливостей учнів початкових класів розглянемо загальні

Починаючи заняття фізичною культурою з 1 класу, під час інтенсивного росту і розвитку всіх функцій і систем організму дітей, потрібно враховувати, що хребет дитини цього віку відрізняється великою гнучкістю, а м'язи та зв'язковий апарат – еластичністю, тому цей час є сенситивним для розвитку гнучкості.

Потрібно зауважити, що окостеніння довгих кісток йде нерівномірно, і надто великі силові навантаження можуть призвести до порушення цього процесу. Саме у цей час м'язи ще достатньо не сформовані, тому має місце нерівномірність розвитку окремих м'язових груп. Висока інтенсивність обмінних процесів, неекономічність м'язових зусиль, підвищення енергозатрат може призвести до швидкої втомлюваності. Тому навантаження мають бути невеликого об'єму і чергуватися з паузами для відпочинку. Регуляторні процеси серцево-судинної та дихальної системи ще недосконалі. Частота пульсу висока й у стані спокою, зростає вона навіть під час помірного навантаження. Увага у дітей, особливо в 1-2 класах, важко утримується, її об'єм та стійкість збільшується поступово. У процесі навчання необхідно використовувати нові, яскраві та короткі подразники для утримання уваги дітей [1, с. 8-10].

Як вже зазначалося, процес розвитку гнучкості відбувався поступово. Під час дозування вправ, направлених на розвиток гнучкості, вчителю потрібно звернути увагу на те, що вправи потрібно виконувати систематично, на кожному занятті. Перед тим як почати виконання вправ, спрямованих на підвищення рухливості суглобів, проводяться загальнорозвиваючі вправи для розігрівання м'язів. Основними засобами розвитку гнучкості є вправи на розтягування, які поділяються на вправи динамічного (пружні, махові) й статичного (збереження максимальної амплітуди) характеру.

Комплекси вправ, які направлені на розвиток рухомості суглобів опорно-рухового апарату, складаються з вправ активних (максимальна амплітуда досягається спортсменом самостійно) і пасивних (максимальна амплітуда досягається за допомогою додаткових зовнішніх зусиль).

Під час виконання завдань молодшими школярами ставиться конкретна ціль, наприклад дотягнутися рукою до певної точки або предмета. Цей прийом дозволяє досягти більшої амплітуди руху.

Основним методом розвитку гнучкості для дітей початкової школи є *повторний метод* та *метод багаторазового повторення*, під час яких вправи на розтягування виконуються по 8-10 повторень у кожній серії. Амплітуда руху збільшується від серії до серії [2, с. 54-55]. Запропоновані вправи дають найбільший результат, якщо учні щоденно виконують їх вдома.

Метод *статичного розтягування* заснований на залежності величини розтягування від її тривалості. Для виконання вправ за цим методом спочатку необхідно розслабитися, а вже потім виконувати вправу від 5-15 секунд до декількох хвилин.

У якості метода вдосконалення гнучкості використовуються *ігрові та змагальні методи*, тоді заняття проходять цікаво та весело (хто зможе нахилитися нижче за всіх; хто, не згинаючи колін, зможе підняти з підлоги обома руками плоский предмет).

Вправи на гнучкість виконуються у наступній послідовності: спочатку вправи для суглобів верхніх кінцівок, потім тулуба і нижніх кінцівок.

У практичній діяльності вчитель може запропонувати учням наступні види вправ, які використовуються для розвитку гнучкості школярів:

1. Повторні пружні рухи, які підвищують інтенсивність розтягування.
2. Рухи, які виконуються за можливістю з великою амплітудою (до відмови).

Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти

3. Інерція руху будь-якою частиною тіла (махи ногами вперед або в сторону з поступовим збільшенням амплітуди руху).

4. Додаткова зовнішня опора (захвати руками за рейку гімнастичної стінки з поступовим підтягуванням однієї частини тіла до іншої).

5. Активна допомога партнера.

Згідно державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів навчальна програма передбачає наступні вправи для розвитку гнучкості учнів окремо по класах:

I клас. Махові рухи руками і ногами у різних напрямках з амплітудою, що постійно збільшується; нахили тулуба в різних напрямках у положенні стоячи; пружні нахили у положенні сидячи; викрути рук із гімнастичною палицею; напівшпагат і шпагат.

II клас. Продовження роботи над вправами, вивченими у I класі; прогинання та вигинання тулуба в положенні упору стоячи на колінах, викрути рук зі скалкою, пружні похитування у положенні випаду, прогинання тулуба у положенні лежачи на животі.

III клас. Повторення вивченого; вправи біля гімнастичної стінки: пружні нахили тулубом, махи ногами у різних площинах; вправи на розтягування; викрути.

IV клас. Повторення вивченого у попередніх класах; у положенні лежачи на спині одночасне відведення рук і ніг назад; вправи на розтягування в парах; пружні похитування у положенні «шпагат» у різних площинах; нахили тулуба назад із різних вихідних положень (із допомогою).

Отже, ефективність системи розвитку гнучкості у молодших школярів досягається внаслідок урахування оптимальних психолого-педагогічних та методичних умов:

- розвиток гнучкості забезпечується передусім цілеспрямованою діяльністю педагога;
- ігрові вправи, що пропонуються для виконання, повинні бути не тільки змістовними та відповідати віковим і психологічним особливостям, але й бути суб'єктивно значущими для них;
- емоційна насиченість заняття, їх творча атмосфера створюють умови для самоутвердження та виховання інтересу до занять;
- дотримання принципів доступності й послідовності;
- комплексний вплив на гнучкість учнів початкової школи.

Список використаних джерел

1. Карпенко Л.А. Отбор и начальная подготовка занимающихся художественной гимнастикой: методические рекомендации / Л. А. Карпенко – Л., 1999. – 25 с.
2. Методика развития гибкости: метод. пособ. / Гвоздева К.И. – М., 2006. – 114 с.
3. Навчальна програма «Фізична культура для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи» авт. Курцевич Т.Ю. та ін. – 2011.
4. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина I. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – С. 221-232.
5. <http://bugabooks.com/book/261-teoriya-i-metodika-fizicheskogo-vospitaniya-i-sporta/31-75-gibkost-i-osnovy-metodiki-ee-vospitaniya.html>

Чередник Світлана Миколаївна,
вихователь ГПД
(Житомирський міський колегіум)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСОБУ ПОДОЛАННЯ НАДМІРНОЇ ВТОМЛЮВАНOSTІ УЧНІВ У РЕЖИМІ ГПД

Група продовженого дня (ГПД) є спеціальною формою організації занять для учнів загальноосвітньої школи. Вона є однією із форм виховання дітей і допомагає

Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти

Наукове видання

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

Збірник науково-методичних праць

*У збірнику збережено орфографічні та пунктуаційні особливості
авторських текстів*

Комп'ютерний макет:

Колесник Н.Є. - кандидат педагогічних наук, доцент;

Танська В.В. - кандидат педагогічних наук, доцент

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Надруковано з оригінал-макета авторів

Підписано до друку 11.03.14. Формат 60х90/16. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 36.1. Обл. вид. арк. 48.9. Наклад 300. Зам. 47.

Видавець і виготовлювач

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка

м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40

Свідцтво суб'єкта видавничої справи:

серія ЖТ №10 від 07.12.04 р.

електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua